

Finansdepartementet

Länsstyrelsen i Jönköpings läns underlag till Sveriges genomförande av Agenda 2030

Länsstyrelsen i Jönköpings län lämnar härmed ett underlag och en sammanställning över de mål och delmål som vi anser oss ha störst inverkan på.

Allmänt om Länsstyrelsens möjligheter att verka för Agenda 2030

Länsstyrelserna är statens företrädare på regional nivå och har uppdrag och verksamheter inom fler politikområden än kanske några andra statliga myndigheter. Kärnverksamheten på länsstyrelserna har idag stort fokus på områden som är centrala för Agenda 2030, miljö, mänskliga rättigheter, hållbar utveckling etc. I stort sett samtliga 17 globala hållbarhetsmål och ett stort antal av dess delmål berör länsstyrelsernas verksamhet.

Det finns potential för länsstyrelserna att arbeta mer för flera av delmålen, men detta förutsätter i allmänhet förtydliganden i länsstyrelsernas uppdrag. Inte minst finns potential i mötet mellan de olika dimensionerna av hållbar utveckling – den miljömässiga, sociala och ekonomiska – att hantera konflikter mellan dessa och stimulera synergier.

Miljö

Länsstyrelsen har många uppdrag inom miljöområdet som berör flera mål i Agenda 2030. Uppdragen handlar till exempel om miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, hantering av avfall, naturvård samt skydd och skötsel av naturområden. Några av länsstyrelsens verktyg för en bättre miljö är den prövnings- och tillsynsverksamhet som myndigheten bedriver samt inte minst skydd, vård och skötsel av skyddade områden. Uppdragen syftar till att uppnå de nationella miljömålen.

I arbetet med miljömålen har länsstyrelsen en övergripande och samordnande roll som regionala miljömyndighet. Länsstyrelsen svarar också för att ta fram regionala åtgärdsprogram för att nå målen.

Miljömålen är det mest omfattande nationella målsystemet med generationsmålet, de 16 miljö kvalitetsmålen, preciseringar och etappmål som i huvudsak siktar mot 2020. Allmänt kan sägas att målen i Agenda 2030 och miljömålen är samstämmiga

beträffande ambitioner för miljöarbetet och miljötillstånd. Samtidigt utvecklar målen i Agenda 2030 delar av miljödimensionen som är svagt belysta i miljömålen, framför allt hållbara konsumtions- och produktionsmönster (mål 12 i agenda 2030). Målen i Agenda 2030 gör också att miljödimensionen av hållbar utvecklingen, som miljömålen syftar till, bättre kopplas till den sociala och ekonomiska dimensionen, vilket är välkommet och nödvändigt om miljömålen ska kunna nås. Flertalet nationella miljömål bedöms dock idag inte möjliga att nå inom uppsatt tidsram och även om Agenda 2030 för flertalet mål har ett senare måldatum kommer vissa mål vara svåra att uppnå.

Fysisk planering

Fysisk planering i Sverige enligt Plan- och bygglagen (PBL) och infrastrukturlagstiftningen kommer att ha stor inverkan på berörda mål i Agenda 2030 eftersom lagstiftningarna har byggt in ett förhållande till nationella, regionala och lokala mål. Det finns därmed i den fysiska planeringens grunduppdrag. Genom att följa lagstiftningen så kommer fysisk planering/samhällsplaneringen att ha stor inverkan på målen. Länsstyrelsen har flera olika uppdrag i planeringsprocesserna enligt plan- och bygglagen. Lagstiftningen har tydligt reglerat dessa. Uppdragen skiftar utifrån vilket skede den fysiska planeringen är i. I tidiga skeden ska länsstyrelsen bevaka att alla intressen tillgodose medan i slutet av processen, i beslutsskedet, så bevakar länsstyrelsen genom sin tillsyn endast nationella statliga intressen. Flertalet av målen i Agenda 2030 kopplar till de allmänna intressen som finns i PBL:s 2 kap. Det är endast målen som riktas mot utvecklingsländerna eller som inte berör mark- och vattenanvändning som t ex mål 4 God utbildning, mål 17. Genomförande och globalt partnerskap som inte kopplar till PBL:s allmänna intressen. Målen i Agenda 2030 kopplar även till portalparagrafen i både PBL och miljöbalken (MB). Planeringen enligt PBL ska syfta till ” .. *Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktig hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer*” Vad detta innebär, vilka allmänna intressen som ska främjas och tas hänsyn till och hur sammanvägningen ska ske framgår av 2 kap PBL. Jämställdhetsperspektivet är integrerat i fysisk planering genom att det finns i portalparagrafen.

Allmänna intressen i PBL – människor, miljö och samhälle – kan ha nationell dignitet, vara regionala eller lokala. I tidiga skeden bevakar länsstyrelsen alla intressen medan i beslutsskedet så bevakar länsstyrelsen genom sin tillsyn endast särskilda statliga intressen såsom miljökvalitetsnormer enligt 5 kap MB, riksintressen 3 och 4 kap MB, strandskydd 7 kap MB samt att bebyggelse inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Den sistnämnda punkten har stor inverkan på flera av målen i Agenda 2030. Länsstyrelsen bedömer att uppdraget enligt PBL är tillräckligt för att inrymma målen enligt Agenda 2030. Det finns dock ett stort behov av att tydliggöra länsstyrelsens roll som *statlig samordnare – att samordna statliga intressen*. Det finns också ett behov av att arbeta med klimatanpassning i befintlig bebyggelse, där PBL inte har genomslag.

Hållbar regional tillväxt

Länsstyrelsen har i förordning 2007:825 3 § i uppgift att arbeta med regional tillväxt. Regeringen har tagit fram ”En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020” som utgör grunden för arbetet. En annan tydlig uppgift är att samordna de statliga myndigheterna och se till att de tillämpar de regionala utvecklingsprogrammen i sin verksamhet vilket regleras i förordning 2007:713 § 18. Länsstyrelsen har också till uppgift att arbeta med landsbygdsutveckling vilket till stor del sker inom det av EU delvis finansierade Landsbygdsprogrammet. Landsbygdsprogrammet 2007-2013 resulterade i att minst 1 000 000 000 kronor investerades i länets landsbygd för att stärka upp kompetensen inom jordbruket och dess miljöpåverkan, säkra och öka antalet arbetstillfällen på landsbygden, främja livsmedelsproduktionen samt förbättra arbetsmiljön för företagare på landsbygden. Produktionen i länet har blivit mer hållbar genom investeringar i förnybar energi, minskad miljöpåverkan och rationellare drift med mera.

Genom ovanstående uppdrag har Länsstyrelsen påverkan på flera av målen och delmålen i Agenda 2030 såsom till exempel 5 och 7 men framförallt mot målen 8 och 9.

Social hållbarhet och jämställdhet

Social hållbarhet handlar om att bygga upp ett samhälle där grundläggande mänskliga rättigheter respekteras. Det innebär också att skapa miljöer och sammanhang där individer kan tillgodogöra sig kunskap, utvecklas och ha god hälsa. Utgångspunkten är ett rättighetsperspektiv och grunden de mänskliga rättigheterna. Ekonomiska, politiska, sociala och kulturella rättigheter för alla människor är en förutsättning för ett socialt hållbart samhälle.

Länsstyrelsens roll avseende dessa frågor är att bland annat samordna insatser i länet till exempel genom samverkan med andra myndigheter och organisationer. Sakområden som länsstyrelsen arbetar med inom ramen för social hållbarhet är mänskliga rättigheter, jämställdhetsperspektivet i sin helhet samt dess underliggande fjärde delmål; mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Därutöver arbetar länsstyrelsen med integration, samordning och tillsyn alkohol, narkotika, barns rättigheter, tobak och dopning, nationella minoriteter samt personligt ombud. Länsstyrelsens arbete på regional och lokal nivå är en bidragande faktor till att nå flera av målen i Agenda 2030.

Det finns flera mål där länsstyrelsens verksamhet har en direkt koppling till Agenda 2030, som exempel kan nämnas mål kring jämställdhet, hälsa samt inkluderande samhällen. För att uppnå både nationella mål inom hållbarhetsområdet samt målen inom agenda 2030 bedömer länsstyrelsen att arbetet med att lyfta den sociala dimensionen av hållbarhetsarbetet behöver intensifieras.

Länsstyrelsens svar i tabellform

Mål och delmål	Stor inverkan nationellt j/n	Verksamhet inom myndigheten som avses samt om den bedöms som tillräcklig? (ja/nej)	Stor inverkan internationellt? (ja/nej)	Verksamhet inom myndigheten som avses samt om den bedöms som tillräcklig? (Internationellt) (ja/nej)	Kommentarer
1.2	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja, utifrån regeringsuppdragets utformning och det ansvar som ligger på länsstyrelsen.
1.b	Ja	Nej	Nej	Ja	
2.3	Ja	Nej	Nej	Ja	Då vissa delar av det svenska jordbruket har lönsamhetsproblem finns en risk för att inte tillräckliga åtgärder görs. Det skulle behövas regionala livsmedelsstrategier som långsiktigt jobbade med frågan "hållbar matproduktion". Insatserna kopplat till fiske är inte tillräckliga eftersom en privatisering av fiskeresursen succesivt införs vilket kan leda till storskaligare fiske som enbart har ett företagsekonomiskt fokus.
2.4	Ja	Ja	Ja	Ja	Flera av länsstyrelsens uppdrag berör jordbrukssektorn och delmålet, framför allt lantbruk/landsbygd, naturvård, vattenförvaltning, miljöskydd, miljömål, energi/klimat och klimatanpassning. Länsstyrelsens inverkan på ett miljömässigt hållbart jordbruk är främst nationell, men ett mer hållbart svenskt jordbruk kan också inverka positivt på miljö och hälsa i andra länder. Länsstyrelsen bedöms kunna

					göra mer för ett hållbart jordbruk och även för en mer hållbar livsmedelsproduktion. Minskade projektmedel i landsbygdsprogrammet har dock på sistone minskat möjligheten att ta olika initiativ. Länsstyrelsens arbete för hållbar konsumtion, som kommit igång under senare år, föranlett av generationsmålets nya formulering 2010, ger också möjligheter att ta upp livsmedelsfrågan, t.ex. matsvinn och köttkonsumtion. Det saknas ingripandegrund för ianspråktagande av värdefull jordbruksmark.
2.5	Ja	Ja	Ja	Ja	Länsstyrelsen förmedlar inom landsbygdsprogrammet ersättningar i syfte att bevara genetisk variation hos odlade växter och tamdjur (lantraser). I naturvårdsarbetet arbetar länsstyrelsen för biologisk mångfald på olika sätt.
2.a	Ja	Ja	Ja	Ja	För att lyckas krävs förtydliganden och efterfrågan av innovation, forskning etc. Ett sätt att lyckas är att etablera arbetssätt inom fonsamordningen på nationell nivå. På internationellt finns fonder inom EU som bjuder till samarbeten över gränserna.
3.4	Ja	Nej	Nej	Nej	Bland annat i miljömålsarbetet finns det koppling till hälsa för att minska hudcancer, minska buller och minska partikelhalter.
3.5	Ja	Ja	Nej	Nej	
3.6	Ja	Ja	Nej	Nej	

3.9	Ja	Ja	Nej	Nej	Detta delmål är en viktig del av länsstyrelsens miljöskyddsarbete, med prövning, tillsyn och tillsynsvägledning. Även i länsstyrelsens uppgifter rörande samhällsplanering och grundvattenskydd är miljöhälsaaspekter viktiga. Flera av de miljömål som länsstyrelsen ska verka för tar upp kemikalier och föroreningar och i miljöövervakningen följer länsstyrelsen vissa av dessa ämnen i miljön. Mycket arbete sker, men potential finns för mer insatser. Inom miljömålsarbetet har flera länsstyrelser börjat arbeta med giftfri vardag, KemI:s uppdrag. Inverkan internationellt av länsstyrelsens arbete är liten. Ett område där länsstyrelsen dock kan påverka är genom upphandling och i förmedling av kunskap regionalt och lokalt om hållbar upphandling, där kemikalier i importerade produkter nu uppmärksammas mer.
3.d	Ja	Ja	Nej	Nej	
4.0	Nej	Nej	Nej	Nej	Utbildning och kunskap är viktigt för att nå miljömålen och hållbarhetsmålen. Länsstyrelsen har inget ansvar för utbildning, men kan genom några av sina uppdrag verka för att hållbarhetsfrågorna kommer in mer i utbildningsväsendet regionalt och lokalt. Ett av delmålen tar upp utbildning och hållbar utveckling, se vidare kommentaren till delmål 4.7.
4.4	Ja	Nej	Nej	Ja	

5.1	Ja	Nej	Nej	Nej	Det finns mycket att utveckla när det gäller arbetet mot diskriminering och stärkandet av mänskliga rättigheter regionalt och lokalt.
5.1	Ja	Nej	Ja	Nej	
5.2	Ja	Nej	Nej	Nej	För att uppnå detta mål krävs målmedvetet arbete på olika nivåer och med olika ansatser. Centralt är ett utvecklat förebyggande arbete. Länsstyrelsen har här en viktig roll, både på nationell, regional och lokal nivå. Främst genom sakkunskap och kunskapsspridning men även genom exempelvis stöd till lokala projekt. Alla berörda aktörer behöver även samverka för att säkerställa att personen får rätt stöd och hjälp och de insatser som genomförs behöver samordnas. Länsstyrelsens bidrar till detta arbete genom att tillhandahålla olika former av utbildning och kompetensutveckling men även genom att sammankalla nätverk och stödja samordningen av insatser.
5.3	Ja	Nej	Nej	Nej	Arbete för att nå detta mål behöver ske genom dels nationella insatser, så som lagstiftning och opinionsbildning, och dels regionala och lokala insatser, som exempelvis utbildningsinsatser samt information direkt till elever på skolor eller föräldrar vid introduktionssamtal. Länsstyrelsens roll i att nå målet består främst i att tillhandahålla sakkunskap och erbjuda kompetensutveckling. Vidare i att samordna de insatser som

					sker och stödja den samverkan som finns mellan berörda myndigheter och ideella/idéburna organisationer.
5.c	Ja	Ja	Nej	Nej	
6.0	Ja	Ja	Nej	Nej	Mål 6 berör länsstyrelsens miljöarbete i hög grad och avser samma frågor som miljö kvalitetsmålen för vatten. Länsstyrelsens roll är myndighetsutövning och olika främjande insatser. Kommunerna är verksamhetsutövare för VA. Vattenförvaltningen är ett stort uppdrag där mycket arbete sker. Arbetet har stor inverkan nationellt, men insatserna kan också inverka på andra länders miljö. Förbättringar och utveckling av arbetet sker kontinuerligt.
6.1	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelsens verksamhet avser arbete med vattenförvaltning, vattenverksamhet (tillsyn av vattenverksamheter enligt Miljöbalken, arbete med vattenskyddsområden) samt samhällsplanerings- och miljömålsinsatser för miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet. Kan också ingå i internationellt samarbete länsstyrelsen är engagerad i och därigenom inverka internationellt.
6.3	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelsens verksamhet avser arbete med vattenförvaltning, miljöskydd (förorenade områden, tillsyn och tillstånd enligt Miljöbalken, särskilt tillsynsvägledning enskilda avlopp), beredskap, GIS och andra åtgärder inom miljömålsarbetet för framför allt Giftfri miljö, t.ex. utbildning

					inom upphandling med kemikaliekraav samt kunskapsinsamling genom regional miljöövervakning. Kommer även in i samhällsplaneringen. Kan också ingå i internationellt samarbete länsstyrelsen är engagerad i och därigenom inverka internationellt.
6.4	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelsens verksamhet avser vattenförvaltning (framtagande av regionala vattenförsörjningsplaner), miljöskydd, miljömål, samhällsplanering. Kan också ingå i internationellt samarbete länsstyrelsen är engagerad i och därigenom inverka internationellt.
6.5	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelsens verksamhet avser arbete med vattenförvaltning och även samhällsplanering.
6.6	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelsens insatser avser arbete med naturvård, fiskevård, vattenskyddsområden, vattenförvaltning, att beakta dessa frågor i samhällsplaneringen och naturvården (skydd av områden, restaurering). Berörda miljömål nås inte utan att mer resurser tillförs.
6.b	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelsens insatser avser arbete med vattenförvaltning och inom detta arbete med lokala vattenråd.
7.0	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelserna har samordningsansvar för regionalt energi- och klimatarbete. Länsstyrelsen kan bidra till samtliga delmål under mål 7 genom detta och andra

					uppdrag. Länsstyrelsen bidrar också genom internationella samarbeten. Påpekas bör dock att det är andra än länsstyrelsen som i allmänhet genomför åtgärderna och är verksamhetsutövare, framför allt företag och kommuner.
7.1	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelserna energi- och klimatuppdrag innebär att länsstyrelsen med ett långsiktigt perspektiv ska främja, samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan. Genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020 är också något länsstyrelsen arbetar med inom det regionala tillväxtarbetet. Här inbegrips insatser inom det tematiska området Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.
7.2	Ja	Ja	Nej	Ja	Länsstyrelsen ska enligt sitt energi- och klimatuppdrag verka för att öka andelen förnybar energi i länet, särskilt avseende insatser för att uppnå planmässiga förutsättningar inom den nationella planeringsramen för vindkraft till 2020. Jönköpings län har som mål att bli ett plusenergilän senast till 2050. Inom Landsbygdprogrammet finns stöd att söka för att göra investeringar inom produktion av förnybar energi.
7.3	Ja	Ja	Nej		Länsstyrelsen ska bedöma hur insatserna har påverkat utsläppen av växthusgaser, energieffektivisering och andelen förnybar energi i länet,

					vilket också bidrar till det globala målet.
7.3	Ja	Ja	Nej	Nej	
7.a	Ja	Ja	Ja	Nej	Ingen uttalad uppgift för länsstyrelsen. Indirekt kan länsstyrelsens arbete dock stötta detta genom att vi ska arbeta för det regionalt. Erfarenheter i Sverige kan spridas. Det finns ett stort kunnande i Sverige där nya innovationer exporteras. Vissa länsstyrelser är involverade i internationella samarbeten, ex. nätverk för miljöteknik.
8.0	Ja	Nej	Nej	Nej	Trots att det regionala tillväxtansvaret flyttat till regionerna, har länsstyrelsen fortfarande viktiga uppgifter inom detta område. En viktig del är då att verka för miljömässigt hållbar tillväxt och för miljöarbete i näringslivet. Två delmål under mål 8 avser sådana frågor. Vissa länsstyrelser är involverade i internationella samarbeten, ex. nätverk för miljöteknik.
8.1	Ja	Nej	Ja	Nej	
8.2	Ja	Nej	Ja	Nej	Detta arbetar länsstyrelserna med genom olika projekt- och företagsstöd inom landsbygdsprogrammet.
8.3	Ja	Ja	Ja	Ja	Inom landsbygdsprogrammet finn mål som stöder en produktiv verksamhet, skapande och bibehållande av arbetstillfällen samt företagande och innovation.
8.4	Ja	Nej	Ja	Nej	Det finns många exempel på länsstyrelseinsatser inom olika uppdrag som bidrar till detta delmål, framför allt inom produktion, men på senare år

					alltmer arbete också för hållbar konsumtion. Uppdragen är regionalt tillväxtarbete, energi/klimat, miljömål och miljöskydd. Länsstyrelserna är representerade i det nationella arbetet med 10 YFP. Potential finns att göra fler insatser, inte minst för att integrera miljödimensionen i det regionala tillväxtarbetet.
8.6	Ja	Nej	Ja	Nej	
8.9	Ja	Ja	Nej	Nej	I flera län är besöksnäringen en stor och viktig näring. Flera länsstyrelser är också involverade i olika insatser för en hållbar turism, ofta i anslutning till regionalt tillväxtarbete. Natur- och kulturturism är ökande och länsstyrelseuppdragen för naturvård och kulturmiljö är då involverade. Det finns också län som stödjer energi- och klimatprojekt med besöksnäringen och då är länsstyrelsens energi- och klimatuppdrag delaktig. Potential finns för fler insatser. Att länsstyrelsens roll, t.ex. ge råd, stöd och vägledning, att bevaka/utöva tillsyn, tillhandahålla planerings och kunskapsunderlag, samordna staten, tidiga dialoger med kommunerna.
9.0	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelsens miljöverksamhet berörs av målets delar som avser att integrera miljötänkande i infrastruktur, industrialisering och innovation. Dessa aspekter tas framför allt upp i delmål 9.4, se kommentar under detta delmål.
9.1	Ja	Nej	Nej	Ja	Insatserna är inte tillräckliga för att nå uppsatta mål.

9.4	Ja	Nej	Nej	Nej	Genom flera uppdrag (miljöskydd, samhällsplanering, energi/klimat, miljömål) verkar länsstyrelsen för miljömässigt hållbar utbyggnad och renovering av transportinfrastruktur och annan teknisk infrastruktur, såsom VA, fjärrvärme m.m. Det är dock andra offentliga (regioner, kommuner) som är främst ansvariga. Genom tillsyn och prövning verkar länsstyrelsen för miljöanpassning av industriprocesser, men också genom att stimulera företagen till detta genom regionalt tillväxtarbete och miljömålsarbetet. Genom Länsstyrelsens satsningar på bredband kan mer miljövänliga processer tas fram och resurser används effektivare. Potential finns till fler insatser. Dessa frågor kan också ingå i internationella samarbeten länsstyrelser är involverade i.
10.2	Ja	Nej	Ja	Nej	Vi arbetar aktivt med frågorna kring social hållbarhet och inkludering men samtidigt ökar behovet och efterfrågan.
10.7	Ja	Nej	Ja	Nej	Arbetet behöver utvecklas ytterligare
11.2	Ja	Nej	Nej	Nej	Arbete för hållbara transporter och transportsystem är en viktig fråga för länsstyrelsen inom samhällsplanering, energi/klimat och miljömålsarbetet. Genom myndighetsutövning och aktiv medverkan i olika initiativ och samverkan kan länsstyrelsen verka för transporternas miljömål. Det är regionerna

					som äger den regionala transportplaneringen och kollektivtrafikfrågan. Det är viktigt att regionalt fortsätta utveckla arbetet för hållbara transporter och här har länsstyrelsen en viktig roll.
11.2	Ja	Nej	Nej	Nej	
11.3	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelsen kan på olika sätt verka för detta delmål, bl.a. ska länsstyrelsen vägleda kommunerna i samhällsplaneringen och tillhandahålla regionalt underlagsmaterial. Då kan den miljömässiga hållbarheten inbegripas. Urbaniseringen är en stor fråga även i Sverige som påverkar miljön (både i områden som växer och områden som glesas ut). Länsstyrelsens fortsatta engagemang här är viktigt, bl.a. i att visa hur förtätning kan ske miljömässigt hållbart.
11.4	Ja	Nej	Ja	Ja	Den breda ansatsen till trots är skyddet av enskilda värden och avgränsade miljöer fortfarande i fokus i svensk kulturmiljövård. Även om befintlig lagstiftning har bedömts tillräcklig, och därmed även skall tillämpas i enlighet med de konventioner som har antagits, finns det stora brister i tillämpningen, inte minst inom den kommunala planeringen. Detta har också påpekats i ett antal utredningar och rapporter från såväl Riksantikvarieämbetet, som Naturvårdsverket och Boverket. Stort fokus har också riktats mot avgränsade värden i form av kulturresevat, byggnadsminnens och riksintressen i Länsstyrelsernas

					arbete med kulturmiljöns värden medan mer generella värden ofta upplevs svåra att hantera i myndighetsutövningen. Arbetet med kulturmiljöns värden har också blivit eftersatt i miljömålssystemet, delvis till följd av resursbrist. Det bör även påpekas att det, parallellt med insatser till exempel för ökad inkludering och samverkan, finns ett mycket stort behov av fortsatt kunskapsuppbyggnad för att kunna uppfylla hållbarhetsmålen. Exempel där det finns stora behov är kulturhistoriska bebyggelsevärden och kulturhistoriska lämningar, till exempel fornlämningar. I kultur- och naturarvsfrågor är länsstyrelsen en av de viktigaste regionala offentliga aktörerna och förfogar över flera olika styrmedel (inom uppdragen för kulturmiljö, naturvård och samhällsplanering). I miljömålssystemet finns många detaljerade mål för natur och kulturmiljö.
11.6	Ja	Nej	Nej	Nej	Detta delmål avser flera kärnverksamheter på länsstyrelsen (samhällsplanering, miljöskydd, miljömål). Avfallsförebyggande och resurseffektivitet har fått ökad fokus på senare tid och här finns behov och även potential att göra mer regionalt och lokalt. I detta arbete kan länsstyrelsen ha en uppgift.
11.7	Ja	Nej	Nej	Nej	I samhällsplaneringen och inom flera av miljömålen verkar länsstyrelsen för att det ska finnas grönområden och

					tätorts nära natur. Dessa frågor kommer också upp i länsstyrelsens relativt nya uppdrag inom friluftsmålspolitiken. Här finns möjligheter att göra mer.
11.a	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelsens roll som statlig aktör i regional planering, samordnare av staten på regional nivå och aktör med ansvar att verka för de nationella målen regionalt och lokalt ger en möjlighet att främja dessa kopplingar. Här finns utvecklingspotential. Länsstyrelseuppdrag som berörs är samhällsplanering/byggande, miljömål, regional tillväxt och landsbygd/lantbruk.
11.b	Ja	Nej	Nej	Nej	Genom flera av sina uppdrag (samhällsplanering/byggande, miljömål, energi/klimat, klimatanpassning, prövning och prioritering av tillsynen av förorenade områden) kan länsstyrelsen verka för detta delmål. Klimatanpassning lyfts särskilt fram i delmålet och här är länsstyrelsen samordnare regionalt.
12.0	Ja	Nej	Nej	Nej	Främjande av miljömässigt hållbar produktion ingår sedan tidigare i flera av länsstyrelsens uppdrag, inte minst miljöskydd och regional tillväxt. Främjande av hållbar konsumtion har tillkommit som uppdrag genom generationsmålet tillägg 2010 och flera länsstyrelser arbetar nu mer med denna fråga, framför allt inom ramen för miljömåls- samt energi/klimatuppdragen. Här finns potential att göra mer.

12.1	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelserna medverkar i arbetet med det tioåriga ramverket och är även representerade i den nationella referensgruppen för detta.
12.2	Ja	Nej	Nej	Nej	Insatserna inom fisket är inte tillräckliga eftersom en privatisering av fiskemöjligheterna succesivt införs vilket kan leda till storskaligare fiske som enbart har ett kortsiktigt företagsekonomiskt fokus. Myndigheternas insatser i övrigt är tillräckliga men stärkt samverkan mellan enheter som behandlar frågor kring miljö, vatten, natur och lantbruk skulle kunna öka effekterna. Länsstyrelsen har flera uppdrag (miljöskydd, samhällsplanering/byggande, naturvård, energi/klimat, miljömål) som bidrar och ännu mer skulle kunna bidra till detta delmål. Frågan om resurseffektivitet ökar nu i betydelse för myndigheternas arbete, bl.a. genom introduktion av begreppet cirkulär ekonomi. Arbetet med grön infrastruktur, som länsstyrelserna arbetar med nu, syftar bl.a. till en hållbar förvaltning av naturen.
12.3	Ja	Nej	Nej	Nej	Flera länsstyrelser har börjat arbeta med matsvinnfrågan, oftast inom ramen för miljömålsarbetet. Länsstyrelserna deltar också i en åtgärd inom Miljömålsrådet om matsvinn. Här finns potential att göra mer.

12.4	Ja	Ja	Nej	Ja	Myndigheten skulle kunna höja effekten av projektverksamheterna genom att utveckla arbetet mot särskilda målgrupper, såsom maskinfirmor och andra entreprenörer inom jordbruket. Detta delmål tar upp miljöfrågor som hanteras mer utförligt i flera av miljömålssystemets mål, under Giftfri miljö, Frisk luft m.fl. Länsstyrelsen verkar för dessa genom flera uppdrag, framför allt i miljöskyddsarbetet, men även för frivilliga initiativ inom miljömålsuppdraget.
12.5	Ja	Nej	Nej	Ja	Avfallsförebyggande är ett område som fått ökat fokus på senare tid och här finns potential för länsstyrelsen att göra mer tillsammans med andra aktörer regionalt och lokalt. Berörda uppdrag är då främst miljömål och miljöskydd. Påpekas bör dock att kommunerna har huvudansvaret för avfallshanteringen. Förutsätter översyn av regelverk. Myndigheterna insatser är alltså inte tillräckliga.
12.7	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelsen är själv ingen stor upphandlande myndighet jämfört med ex. kommuner och landsting. Länsstyrelsen kan dock genom några av sina uppdrag (miljömål, regional tillväxt) främja hållbar upphandling genom samverkan och kompetensutveckling regionalt och lokalt. I Dalarna har länsstyrelsen tagit initiativ till en regional upphandlingsdialog. Samarbete med den nya Upphandlingsmyndigheten och

					KemI diskuteras nu. Här finns potential att göra mer.
12.8	Ja	Nej	Nej	Nej	Detta delmål har beröringspunkter med delmål 4.7, se kommentar för detta. Länsstyrelsen har i flertalet uppdrag inte enskilda medborgare som målgrupp, men ofta är målgruppen andra parter, inte minst kommunerna, som i sin tur har medborgarna som målgrupp. Länsstyrelsen har en roll i delmål 12.8 och den kan också utvecklas, kanske framför allt inom ramen för miljömålsuppdraget.
12.b	Ja	Nej	Nej	Ja	Detta delmål har beröringspunkter med delmål 4.7, se kommentar för detta. Berörda länsstyrelseverksamheter är regional tillväxt, naturvård, kulturmiljövård, energi/klimat, miljömål.
13.0	Ja	Ja	Nej	Nej	Länsstyrelserna har samordningsansvar för det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet samt dessutom regionalt energi- och klimatarbete. Länsstyrelsen kan bidra till flera delmål under mål 13 genom dessa och andra uppdrag. Klimatanpassningsåtgärder är det dock främst kommunerna som behöver vidta.
13.1	Ja	Ja	Nej	Nej	I klimatanpassningsarbetet tar länsstyrelsen fram underlag, sprider kunskap och stöttar kommunerna i omställningen. Länsstyrelserna

					deltar i nationella och internationella konferenser om klimatanpassning. Länsstyrelsen använder erfarenheter från andra länder som t.ex. Köpenhamnsöversvämningen. Erfarenheter kan spridas till andra länder.
13.2	Ja	Ja	Ja	Nej	Länsstyrelserna har regelbunden kontakt med nationella myndigheter både inom klimat- och energiarbetet och klimatanpassningsarbetet. Länsstyrelsen deltar i framtagande av regionala strategier. 2016 har länsstyrelsen ett regleringsbrevsuppdrag att ta fram planeringsunderlag för klimatanpassning. Berörda myndigheter bör tydligare stödja länsstyrelserna i klimatarbetet.
13.3	Ja	Ja	Nej	Ja	Länsstyrelserna ska samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet samt energi- och klimatarbetet. Länsstyrelsen tar fram underlag, sprider kunskap och stöttar kommuner och andra aktörer i omställningen. Miljömålsuppdraget är också av betydelse för detta delmål.
14.0	Ja	Ja	Nej	Ja	Miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, som länsstyrelsen ska verka för, täcker upp ambitionerna i detta hållbarhetsmål. Mycket arbete sker inom vattenförvaltningen och andra uppdrag.
14.1	Ja	Ja	Nej	Ja	Kustlänsstyrelserna arbetar för detta delmål genom EU:s havsmiljöförordning, vattenförvaltningen, arbete med LOVA, avfallsförebyggande arbetet, arbetet med förorenade områden, prövning o tillsyn

					enligt MB, uppdrag om enskilda avlopp i RB, åtgärder inom miljömålssystemet. Samordningen mellan olika planeringssystem, havsplanering och fysisk planering PBL.
14.2	Ja	Ja	Nej	Nej	Kustlänsstyrelserna arbetar för detta delmål genom arbete med skyddade naturområden, planarbete, havsplanering, restaurering.
14.5	Ja	Ja	Nej	Nej	Kustlänsstyrelserna arbetar för detta delmål genom arbete med skyddade områden (natur, kulturmiljö), havsplanering och samhällsplaneringen.
14.a	Ja	Ja	Nej	Nej	Kustlänsstyrelserna genomför regional miljöövervakning som tillgängliggörs via VISS och datavärdar och samarbetar med forskningen.
14.c	Ja	Ja	Nej	Nej	Insatser sker inom ramen för de särskilda uppdrag länsstyrelser får i anslutning till vattenförvaltningen.
15.0	Ja	Ja	Nej	Nej	Hållbarhetsmål 15 motsvaras av flera miljö kvalitetsmål för olika naturtyper och miljömålet Ett rikt växt- och djurliv. Länsstyrelsens naturvårdsuppdrag är centralt för att bidra till detta mål regionalt och lokalt. Även andra uppdrag bidrar. Länsstyrelsen kan i internationella samarbeten ta upp dessa frågor.
15.1	Ja	Ja	Nej	Nej	Myndighetens insatser är inte tillräckliga inom lantbruk. En negativ trend av brukad areal åker och betesmark sedan lång tid visar inga tecken på att brytas. Möjlighet till uppsökande

					verksamhet inom Landsbygdsprogrammet skulle ge förbättrad effekt. Länsstyrelsens naturvårdsuppdrag är centralt för att bidra till detta mål regionalt och lokalt. Även andra uppdrag bidrar. Länsstyrelsens nya uppdrag om grön infrastruktur blir också ett viktigt verktyg för detta delmål, liksom tillämpning av ekosystemtjänster. Med dagens resurser är det inte möjligt att nå målet till 2020. Tydligare statlig samordning och vägledning behövs.
15.2	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelsens naturvårdsuppdrag är centralt för att bidra till detta mål regionalt och lokalt. Även andra uppdrag bidrar. Länsstyrelsens nya uppdrag om grön infrastruktur blir också ett viktigt verktyg för detta delmål, liksom tillämpning av ekosystemtjänster. Bedömningen är dock att målet inte kan nås till 2020.
15.3	Ja	Nej	Nej	Nej	I svensk kontext är delmålet relevant om man vill hävda jordbruksmarkens värde från exploatering. Detta är en fråga länsstyrelsen verkar för i olika uppdrag (sammhällsplanering, landsbygd/lantbruk, miljömål) och en fråga som nu får större uppmärksamhet, bl.a. av Miljömålsrådet. Mer insatser kan ske här.
15.4	Ja	Ja	Nej	Ja	Detta mål avser fjällen och motsvaras i miljömålssystemet av Storslagen fjällmiljö. Länsstyrelsen ansvarar för flera frågor som rör fjällen (naturvård/fjällförvaltning,

					kulturmiljövård, miljömålsarbete).
15.5	Ja	Nej	Nej	Ja	Myndighetens insatser inom lantbruk är inte tillräckliga. En negativ trend av brukad areal åker och betesmark sedan lång tid visar inga tecken på att brytas. Den sedan länge pågående trenden med en avfolkande glesbygd, måste brytas för att tillräckligt många miljöer ska kunna skötas. Länsstyrelsen arbetar inom naturvärden med flera olika insatser, åtgärdsprogram för hotade arter, reservatsbildning, investeringsstöd inom landsbygdprogrammet med mera. Länsstyrelsen gör vad som är möjligt med de resurser som ges. Att nå detta delmål liksom miljömålen kräver dock stora insatser och är svårt med nuvarande resurser.
15.8	Ja	Ja	Nej	Ja	Frågan om invasiva arter tas också upp i miljömålen och länsstyrelsen har verksamhet inom området (naturvård/tillsyn, vattenförvaltning).
15.9	Ja	Ja	Nej	Ja	Länsstyrelsens nya uppdrag om grön infrastruktur och ekosystemtjänster syftar till detta. Tillämpliga i naturvård, samhällsplanering, miljömålsarbete mfl. verksamheter. Tydligare statlig samordning behövs. Länsstyrelsen godkänner MKBns kvalitet, men det behövs ett tydligare mandat.
16.1	Ja	Ja	Nej	Nej	
16.10	Ja	Ja	Mej	Nej	

16.2			Nej	Nej	När barnkonventionen blir till lag i Sverige kommer det att ställa ytterligare krav på länsstyrelsen och efterfrågan på stöd i dessa frågor kommer att öka från lokal nivå.
16.5	Ja	Ja	Nej	Nej	
16.6	Ja	Ja	Nej	Nej	
17.14	Ja	Nej	Nej	Nej	Länsstyrelsen för inte politik, men för ut regeringens politik och här kan länsstyrelsen verka för goda avvägningar mellan mål och intressen för att nå en hållbar utveckling.
17.17	Ja	Nej	Nej	Nej	Delmål 17.17 handlar om samverkan och det är idag något centralt i många länsstyrelseverksamheter på miljöområdet att få till bra samverkan eller samhandling, inte minst i miljömålsarbetet.

Anneli Wirtén
Vikarierande Landshövding

Karin Hermansson
Avdelningschef